

RINKOS DALYVIŲ PASTABŲ, PATEIKTŲ VIEŠOSIOS KONSULTACIJOS DĖL BU-LRAIC MODELIO REZULTATŲ IR REGULIUOJAMŲ PASLAUGŲ KAINŲ NUSTATYMO, REZULTATŲ VERTINIMO, ATSIŽVELGIANT Į VIEŠO APTARIMO REZULTATUS, IR ŽYMŲ APIE PASTABAS LENTELĖ

Pastabos Nr.	Viešosios konsultacijos dalyvio pastaba ir (ar) pasiūlymas. Pastabas pateikė: UAB „Bitės Lietuva“ 2009 m. kovo 3 d. raštu Nr. 1400-35, UAB „Omnitel“ 2009 m. kovo 10 d. raštu Nr. 3300-467 ir UAB „Tele2“ 2009 m. kovo 16 d. raštu Nr. ER-RJ-SD-5307.	Projekto nuostata	Žyma apie priimtas ir nepriimtas pastabas	Pastabos
1.	Teisės aktų nuostatos palieka erdvės interpretacijoms dėl kainų sumažinimo terminų. Todėl būtų tikslinga, jog Ryšių reguliavimo tarnyba pasisakytų dėl kainų sumažinimo terminų, nes situacija, kai rinkos dalyviai nevienodai traktuos sumažintos kainos įsigaliojimo datą, gali sutrikdyti rinkos veikimą.	Preambulė ir Projekto 2.2 punktas	Pastaba priimta	Teisės akte yra nustatyta konkreti kainų keitimo pradžios data. Kainų mažinimas turi būti atliekamas pagal atitinkamuose įsakymuose dėl ūkio subjektų, turinčių didelę įtaką atitinkamose rinkose, nurodytą kainų keitimo mechanizmą.
2.	Kadangi BU-LRAIC modelis yra teorinis, grindžiamas nefaktinėmis operatoriaus patiriamomis sąnaudomis, tai gautas rezultatas irgi yra teorinis/ orientacinis. Nėra paprasta įvertinti išskaičiuoto rezultato tikslumą, todėl manome reikėtų gautą rezultatą patikrinti naudojantis ir kitais šaltiniais.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis ir projektu nustatytos kainos	Pastaba nepriimta	Atkreiptinas dėmesys į tai, jog reguliuojamų paslaugų sąnaudos gali skirtis dėl įvairių priežasčių (teritorijos reljefo, darbo užmokesčio sąnaudų, turto tarnavimo laikotarpių, perkamosios galios) ir kitų šalių skaičiavimų rezultatai nebūtinai atspindės teisingą vaizdą Lietuvoje. Priimant sprendimą dėl reguliuojamų kainų dydžio buvo atsižvelgta į mažmeninių ir didmeninių paslaugų dydį (žiūrėti šios lentelės priedą). Ketvirtiniai duomenys rodo, jog mažmeninių paslaugų kainos 2008 m. toliau mažėjo (vidutiniškai iki 12,8 ct/min.), o didmeninių paslaugų kainos išliko stabilios. Tai dar kartą rodo, jog didmeninių ir mažmeninių paslaugų kainos kinta neadekvačiai. Atsižvelgta buvo ir į tai, jog vidutinė mažmeninė skambučio judriojo

				<p>telefono ryšio tinkle kaina 2008 m. IV ketvirtį siekė 12,8 ct/min. (ši kaina turi padengti ne tik operatoriaus patiriamas skambučio užbaigimo sąnaudas, bet ir skambučio inicijavimo bei mažmeninės veiklos sąnaudas), o siūloma nustatyti efektyvaus operatoriaus skambučio užbaigimo kaina sudaro 5,60 ct/min., t.y. 44% nuo mažmeninės kainos. Taip pat buvo atsižvelgta į tai, jog didmeninių balso paslaugų, teikiamų kitiems paslaugų teikėjams, kainos nėra didesnės nei apskaičiuotos BU-LRAIC sąnaudos.</p>
3.	<p>Tarnybos siūlomo tinklų sujungimo taško sąnaudų modelio skaičiavimuose nėra įtrauktos visos įrangos investicijos ir veiklos sąnaudos, patiriamos operatoriaus diegiant ir aptarnaujant tinklo sujungimo tašką.</p>	<p>Projektą grindžiantis LRAIC modelis ir projektu nustatytos kainos</p>	<p>Pastaba priimta</p>	<p>Siekiant išlaikyti priežastingumo principą, su tinklų MSC plėtiniais (MSC signalizavimo sistemos (SS7) plėtinys, magistralinių lizdų plėtinys) susijusios sąnaudos buvo eliminuotos iš skambučių užbaigimo sąnaudų skaičiavimo ir perkeltos į tinklų sujungimo taško sąnaudas. Tačiau buvo naudoti ne pastabą pateikusių operatorius duomenys, bet operatoriaus, kurio pateiktos informacijos pagrindu vyko modeliavimas, duomenys. Dėl atliktų koregavimų, periodiniais užmokesčiais dengiamų veiklų sąnaudos padidėjo nuo 35 Lt/mėn. iki 283 Lt/mėn. Siūlomas užmokestis už tinklų sujungimo taško palaikymą ir priežiūrą yra 283 Lt/mėn.</p>
4.	<p>Modeliuojant nebuvo atsižvelgta į efektyvumo kriterijų. Apskaičiuojant kainą visur buvo imami mažiausi operatoriaus kaštai, kurie neužtikrina nei papildomų paslaugų diegimo nei gali negarantuoti tinklo kokybės parametrų.</p>	<p>Projektą grindžiantis LRAIC modelis</p>	<p>Atsižvelgti iš dalies</p>	<p>BU-LRAIC modelio kūrimo metu buvo renkami duomenys iš operatorių, taip pat metodinėse gairėse ir viešosios konsultacijos metu su operatoriais buvo pasitvirtinti kiti įvesties parametrai, kas leidžia užtikrinti, jog sukurtas modelis garantuoja tinklo kokybės parametrus. Palyginus modelio 2007 m. rezultatus su operatorių 2007 m. finansinėse atskaitomybėse nurodytomis nusidėvėjimo ir bendrųjų sąnaudų</p>

				<p>sumomis (kiek jų galima priskirti didmeninei veiklai) nustatyta, jog 2007 m. modelyje turto nusidėvėjimo (metinės GRC) sumos ir bendrųjų sąnaudų sumos nėra mažesnės nei nurodyta 2007 m. finansinėse atskaitomybėse. Iš to darytina išvada, jog modelis pakankamai įvertina operatorių faktiškai patiriamas sąnaudas teikiant paslaugas.</p> <p>Atliekant perskaičiavimus, buvo peržiūrėta paklausos prognozė 2009 m. bei WACC dydis. Tai lėmė sąnaudų padidėjimą iki 15 proc. Atsižvelgiant į gautas pastabas, reguliuojamų paslaugų kainą siūloma nustatyti pagal didžiausias sąnaudas patiriančio operatoriaus sąnaudas. To pasėkoje reguliuojama kaina, lyginant su konsultacijai pateikta kaina, padidėja apie 30 proc.</p>
5.	Pažymėjo, jog gauti rezultatai yra mažesni, nei Europos Bendrijų Komisijos vertinimu galima skambučių užbaigimo kaina. Vertinant rinkos tendencijas, visų Europos Sąjungos operatorių kaštai, turėtų būti vienodi ilgalaikėje perspektyvoje.	Projektu nustatytos kainos	Pastaba nepriimta	<p>Pastabą pateikęs operatorius nenurodė ką reiškia ir kokio dydžio yra atsiliepimuose minima „Europos Bendrijų Komisijos vertinimu galima skambučių užbaigimo kaina“. Viename iš interviu V.Redding yra nurodžiusi, jog tikisi, jog skambučių užbaigimo kainos judriojo telefono ryšio tinkluose mažės iki skambučių užbaigimo fiksuoto ryšio tinkluose kainų lygio, t.y. iki 1-2 eurocentų per minutę. BU-LRAIC rezultatai atitinka šiuos lūkesčius, todėl operatoriaus pastaba vertintina kaip neišsami ir neaiški.</p> <p>Tarnybos įdiegtas modelis turi funkcionalumą įvertinti sąnaudas pagal Europos Komisijos patvirtintas rekomendacijas. Tačiau sąnaudos, kuriomis yra grindžiamas kainų reguliavimas, atspindi sąnaudas, patiriamas neatsižvelgiant į Europos Komisijos rekomendacijas.</p> <p>Pagal atnaujintą LRAIC modelį, buvo gautos</p>

				didesnės skambučių užbaigimo sąnaudos nei mažiausia Europos Komisijos vertinimu galima skambučių užbaigimo kaina. Nepaisant to, kad skambučių užbaigimo sąnaudos tarp Europos Sąjungos operatorių ilgainiui turi suvienodėti, jos negali būti didesnės nei mažmeninių paslaugų, kaip daugiau sąnaudų reikalaujančios paslaugos, kainos.
6.	Valstybės numatytos reguliavimo priemonės 2005 m., reikšmingai pasikeitus ekonominei situacijai, negali būti taikomos 2009 m. Operatorius siūlo atidėti įsakymą iki 2012 metų.	Projekto 2.2 punktas ir nustatytos kainos	Pastaba nepriimta	Operatorius jau anksčiau yra pateikęs siūlymą atidėti reguliavimą iki 2012 m. Toks pasiūlymas reiškia, jog iki 2012 m. <i>de facto</i> būtų išlaikoma esama situacija, t.y. didmeninių paslaugų kainos būtų didesnės nei mažmeninių paslaugų kainos ir iki 2012 m. nebūtų sprendžiamos problemos, nustatytos atitinkamais rinkos tyrimais. Paskutiniai statistiniai duomenys rodo, jog mažmeninių skambučių siuntimo paslaugų vidutinės pajamos toliau mažėjo, o didmeninių paslaugų pajamos išliko stabilios (žiūrėti šios lentelės priedą).
7.	Siūlome reguliuojamų paslaugų kainą nustatyti atsižvelgiant į aukščiausias, tačiau efektyviai veikiančias patiriamas operatoriaus sąnaudas.	Projektu nustatytų kainų pagrindimas	Pastaba priimta	Reguliuojamų paslaugų kaina nustatoma atsižvelgiant į didžiausias sąnaudas.
8.	Vidutinės svertinės kapitalo kainos (toliau WACC) nustatyme operatorius siūlo įvertinti tik akcininkų reikalaujamą grąžą, tuo atveju, kai operatorius skolų neturi.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	WACC nustatymo ataskaitoje, efektyviai veikiančio operatoriaus skolinto kapitalo dalis buvo nustatyta remiantis Europos telekomunikacijų bendrovių kapitalo struktūros duomenimis – nustatomas aritmetinis vidurkis. Šis metodas įgyvendintas po operatorių siūlymų WACC viešosios konsultacijos metu. Šis operatoriaus anksčiau buvo pateikęs pastabą, jog skolinto kapitalo dalis turi būti įvertinta skaičiuojant WACC. Tai rodo operatoriaus

				pozicijos nenuoseklumą.
9.	BU-LRAIC modelyje turėtų būti tikslinami paslaugų paklausos dydžiai.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba priimta	BU-LRAIC modelis patikslintas naujausiais prieinamais paslaugų paklausos duomenimis (pagal ketvirtinių ataskaitų duomenis). Atsižvelgiant į esamą ekonominę situaciją bei augimo perspektyvas, daroma prielaida, jog 2009-2012 metais paslaugų paklausa išliks nepakitusi.
10.	Siūlo dar kartą įvertinti anksčiau teiktas pastabas.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis ir kainų nustatymas	Pastaba nepriimta	Operatorius nenurodė priežasčių kodėl anksčiau atliktas Operatoriaus pateiktų pastabų vertinimas būtų laikytinas nepakankamu ar neteisingu, todėl dar kartą šios pastabos nebus nagrinėjamos.
11.	Vienerių metų modelyje, pagal kurį vertinamos tinklo sąnaudos ir efektyvus pajėgumo išnaudojimas, neatsižvelgiama į ankstesnių metų mobiliojo tinklo operatorių nerentabilią veiklą.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Reguliavimas taikomas jau egzistuojančioje rinkoje, kai abonentų skaičius ir tinklo naudojimas yra pasiekęs turimą pajėgumą, operatoriams vykdam rentabilią veiklą. BU-LRAIC modeliavimo laikotarpis buvo pristatytas metodinėse gairėse ir pasitvirtintas viešosios konsultacijos metu.
12.	Operatorius siūlo Tarnybai pridėti eksternaliteto priemoką mobiliojo ryšio operatoriui, kad dalinai kompensuotų subsidijas, pritraukiančias vartotojus, kurie kitu atveju nebūtų ryšio abonentais.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Tarnyba neprideda eksternaliteto priemokos fiksuoto telefono ryšio operatoriui, dėl to šios subsidijos taikymas judriojo telefono ryšio operatoriams suteiktų nesąžiningą konkurencinį pranašumą. Pažymėtina, jog eksternaliteto priemoka yra taikoma nedidelės skvarbos atveju, kas Lietuvos judriojo telefono ryšio tinkle nėra būdinga. Tarptautinėje aplinkoje vyrauja operatorių subsidijavimo mobiliaisiais telefonais mažinimo tendencija. Apžvelgiant tarptautinę praktiką, eksternaliteto priemoka yra taikoma tik Jungtinėje Karalystėje.
13.	Per mažai bendrųjų išlaidų priskiriama balso telefonijai, nes neatsižvelgiama į balso / duomenų perdavimo santykio aspektą.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Mūsų supratimu, operatorius siūlo modelyje naudoti atskirus srauto piko laiku su vidutiniu srautu santykius balso telefonijai ir duomenų perdavimui. Tačiau modelyje daroma prielaida,

				kad srauto piko laiku su vidutiniu srautu santykis yra vienodas balso telefonijai ir duomenų perdavimui. Ši metodika ir įvesties parametras buvo pristatyti metodinėse gairėse ir pasitvirtinti su operatoriais viešosios konsultacijos metu.
14.	Šis modelis turi atsižvelgti į pajėgumo svyravimus geografiniame darinyje. Siūloma taikyti išplėtimo principą, kuris atspindi geografinio darinio pajėgumo poreikio paskirstymą realiame pasaulyje.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Į pajėgumo svyravimus BU-LRAIC modelyje yra atsižvelgiama per nehomogeniškumo faktorius. Metodinėse gairėse, 11 lentelėje yra pateikiami piko metu tinklo apkrovimo paskirstymo per tam tikrą laiką koeficientai. Ties BTS / NodeB laukeliu koeficientas yra lygus 1,50, kas reiškia, jog pajėgumas yra padidinamas 50% ir tokiu būdu modelis atsižvelgia į pajėgumo svyravimus geografiniame darinyje.
15.	Modelis neatspindi tai, kad 1 iš 16 kanalų reikia naudoti signalizavimui. Daroma prielaida, kad viename sektoriuje signalizavimui naudojamas tik 1 kanalas nepriklausomai nuo sektoriuje naudojamų balso / duomenų kanalų.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	BU-LRAIC modelyje daroma prielaida, kad pirmasis TRX talpina 7 paslaugų srauto kanalus, t.y., vienas kanalas yra skiriamas signalizavimui, o kiekvienas papildomas TRX talpina 8 paslaugų srauto kanalus. Pažymėtina, jog ši prielaida buvo pristatyta ir pasitvirtinta metodinėse gairėse bei viešosios konsultacijos metu.
16.	Prognozuojami kainos pokyčiai į GRC skaičiavimą neįtraukiami.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Modelyje naudojamos tiksliausios (faktinės) įrangos kainos, atspindinčios operatoriaus einamąsias sąnaudas. Pažymėtina, kad esamų kainų taikymas yra atsargesnis scenarijus (t.y. duoda didesnes sąnaudas) nei jų mažėjimo prognozavimas. Ši metodika buvo pristatyta ir pasitvirtinta metodinėse gairėse bei viešosios konsultacijos metu.
17.	Modelyje daroma prielaida, jog 2, 8, 16 ir 32 Mb/s mikrobangų jungčių savikaina vienoda.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Operatoriui nepateikus duomenų, buvo naudojami kitų operatorių duomenys. Operatoriaus individualus modelis buvo atnaujintas, atsižvelgiant į pateiktus duomenis.
18.	Modelyje neatsižvelgiama į balso	Projektą grindžiantis	Pastaba	Balso perdavimo 3G tinklais sąnaudos atspindi

	perdavimo 3G tinklais sąnaudas. RRT turėtų modeliuoti 3G tinklo plėtros sąnaudas per kelerius metus.	LRAIC modelis	nepriimta	modeliuojant 2G tinklą, kadangi modelyje yra daroma prielaida, jog visi balso telefonijos srautai yra nukreipiami GSM tinklais. Prielaida, jog balso skambučių srautas galėtų būti aptarnaujamas tik GSM tinkle, priimta remiantis tuo, jog balso skambučių srauto dalis UMTS tinkle yra labai maža lyginant su visu balso skambučių srautu. Operatoriaus pateiktuose grafikuose, kuriuose iliustruojamos 3G augimo prognozės, akcentuojamas abonentų, turinčių 3G/3.5G aparatus, skaičius, o ne 3G paslaugų naudojimo intensyvumas. Pažymėtina, jog ši metodika buvo pristatyta ir pasitvirtinta metodinėse gairėse bei viešosios konsultacijos metu.
19.	Tinklo diapazono aspektai (angl. cell range input) modelyje yra optimistiškesni, palyginti su tarptautinių operatorių duomenimis.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Šie įvesties parametrai buvo pasitvirtinti metodinėse gairėse ir viešosios konsultacijos metu. Anksčiau vykusios konsultacijos metu Operatorius neprieštaravo didžiajai daliai metodinių gairių prielaidų ir pateikė pastabą tik dėl UMTS ląstelės, esančios kaimo srityje spindulio.
20.	Turto pradinės / likvidacinės vertės koeficientas, apibrėžiamas atskirai kiekvienai sąnaudų kategorijai ir kiekvienam GSM komponentui, yra mažesnis nei 50%. Koeficiento padidėjimas virš 50% tiksliau atspindėtų augančio tinklo sąnaudas	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Pažymėtina, kad turto likvidacinės / pradinės vertės koeficientų duomenys yra surinkti iš operatorių. Taip pat iš operatorių pateiktų ir modelyje naudojamų likvidacinės / pradinės vertės koeficientų galima matyti, jog NodeB ir funkcinės tinklo dalies elementų koeficientai viršija 50%, kas atspindi augančio tinklo sąnaudas. Turto pradinės / likvidacinės vertės koeficientas yra naudojamas protingumo kriterijų atitinkančios investicijų grąžos ir turto laikymo pajamų arba nuostolių apskaičiavimui. Faktinis NBV/GBV santykis parodo faktiškai operatorių naudojamą

				kapitalo vertę. Svarbu tai, jog ši metinių sąnaudų skaičiavimo metodika buvo pasitvirtinta metodinėse gairėse ir viešosios konsultacijos metu.
21.	Kapitalo sąnaudų kaštai ir reikalaujama investuoto kapitalo grąža yra nepakankamai įvertinti. Operatorius siūlo į investuotą kapitalą įtraukti neapčiuopiamą turtą (angl. goodwill and intangibles).	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Kapitalo sąnaudų kaštų ir reikalaujamo investuoto kapitalo grąžos skaičiavimo metodika buvo pasitvirtinta metodinėse gairėse ir viešosios konsultacijos metu. Neapčiuopiamo turto įtraukimas nepagrįstai padidintų operatoriaus sąnaudas, kadangi į kapitalą būtų įskaičiuoti akcininkų lūkesčiai dėl ateities pelnų. Pastabą pateikęs operatorius neturi prestižo turto, todėl toks pasiūlymas yra neobjektyvus ir gali būti siejamas su naudos siekimu sau.
22.	Planuojamų galimybių ir tinklo pajėgumo duomenys (toliau HA) patekti iš bendrųjų lyginamųjų, bet ne konkretaus operatoriaus duomenų.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Įrangos kainodara (HCC duomenys) ir HA duomenys yra vienas nuo kito priklausomi dydžiai. Kadangi ne visi operatoriai pateikė pilną duomenų rinkinį (t.y. HA duomenys ir įrangos kainodara), dėl to buvo neįmanoma panaudoti kai kurių pateiktų duomenų ir teko remtis kitų operatorių ir šalių praktika.
23.	NodeB sektoriaus pralaidumo reikšmė (1024 kb/s), naudojant HSDPA, neatitinka operatoriaus pateiktos reikšmės (7200 kb/s).	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Operatorius nuroydamas įvertį 7200 kb/s, pateikia HSDPA technologijos perdavimo spartos reikšmę, o ne NodeB sektoriaus perdavimo spartos reikšmę, naudojant HSDPA.
24.	Kai kurie modelyje nustatyti elementai, neturintys jiems priskirtų kapitalo išlaidų.	Projektą grindžiantis LRAIC modelis	Pastaba nepriimta	Operatoriai pateikė nulines (arba nepateikė išvis) tinklo funkcinių galimybių elementų ir duomenų tinklo plėtinių kapitalo išlaidas. Tai leidžia manyti, jog operatoriai nepatyrė kapitalo išlaidų dėl šių elementų arba šios išlaidos pasidengia po pagrindinių tinklo elementų kainomis.

Vidutinių skambučių užbaigimo ir mažmeninių skambučių judriojo telefono ryšio tinkle paslaugų kainų palyginimas

